

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Назва курсу	Філософія права
Рівень вищої освіти	Третій
Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Освітня програма	Доктор філософії «Право»
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма здобуття освіти	Очна (денна), заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити
Мова викладання	Українська
Викладач (-і)	Дідич Тарас Олегович
Профайл викладача (-ів)	https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/spivrobotniki/didich-taras-olegovich
Контактний телефон	(+38 044) 455-57-13
E-mail	TarasDO@krok.edu.ua
Консультації	Онлайн консультації: кожного четверга з 13.05 по 14.25. https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19:MxtRBk3di5g9ZpOkVjeoyTlgcmb9Ndk5L5dc1pahz5o1@thread.tacv2/1736003073621?context=%7B%22Tid%22:%22cf94ad9d-2983-43f5-9909-722602ea2165%22,%22Oid%22:%22535ef125-c5cd-4d59-8b8c-d996770ba864%22%7D

1. Коротка анотація до курсу.

Мета дисципліни спрямована на поглиблення знань здобувачів про систему основних філософсько-правових та загальнотеоретичних правових

понять, категорій, цінностей, явищ, процесів, які мають фундаментальне значення для всієї юриспруденції, здійснення їх досліджень та практику застосування у правотворчій та правореалізаційній діяльності на основі різних джерел.

Форми викладання та методи навчання цієї дисципліни спрямовані на проведення поглибленого правового аналізу проблем теорії та філософії права в контексті розкриття основних аспектів розуміння права та його цінності, меж та механізмів правового регулювання, правотворчості та реалізації норм права, онтологічних, гносеологічних, антропологічних, аксіологічних та інституційних проблем філософії права.

Завдання дисципліни спрямовані на досягнення студентами таких компетентностей як:

здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації щодо філософсько-правових та теоретико-правових явищ з різних джерел;

здатність генерувати нові ідеї та пропонувати шляхи вирішення проблем теорії права;

здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України;

здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

У результаті засвоєння освітнього компоненту здобувачі мають **знати:**

основні теоретико-правові категорії, юридичну термінологію;

класичні та сучасні напрямки праворозуміння, методи пізнання держави і права;

теоретико-методологічні особливості та види джерел права;

форми, види та стадії правотворчої, правозастосовної та інтерпретаційної діяльності.

У результаті засвоєння освітнього компоненту здобувачі вищої освіти мають **вміти:**

застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності;

використовувати сучасні філософські та правові доктрини, а також принципи права у правотворчості та в процесі правозастосування;

використовувати наукові теорії та концепції, а також набуті практичні знання при проведенні наукових досліджень.

2. Результати навчання

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі права професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також

проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

РН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

3. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин		
	денна	заочна	Дистанційна
Загальна кількість годин, кредитів / форманавчання			
Лекції	14	14	-
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16	16	-

самостійна робота	60	60	-
-------------------	----	----	---

4. Пререквізити. Здобувачі освіти доктора філософії повинні мати базові знання з теорії держави та права, історії політичних і правових учень.

5. Технічне й програмне забезпечення /обладнання: частина навчальних занять проходить з використанням проєктору, комп'ютер/ноутбук, MS Office 365, Power Point, доступ до інтернет-мережі, засоби електронного забезпечення навчання MS Teams, Moodle.

6 Політика курсу – студенти мають дотримуватись кодексу академічної доброчесності: https://www.krok.edu.ua/download/nakazi/2018-10-18_kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf

У разі проведення занять в он-лайн форматі, здобувач має під'єднатись до навчальної платформи де буде проводитись заняття. Заходити на навчальну платформу (Teams) виключно під своїм реальним прізвищем. Під час занять з використанням онлайн платформи MS Teams камера має бути увімкненою протягом всього заняття, мікрофон включається за потреби під час відповідей/запитань. У разі відсутності можливості включати камеру, студент має повідомити викладача та отримати дозвіл бути присутнім з вимкненою камерою. В разі непід'єнання та відсутності реакції здобувача на звернення викладача до нього особисто, здобувач вважається відсутнім на занятті.

7. Програма освітнього компоненту

Вступ. Програма навчальної дисципліни сприяє усвідомленню аспірантами ключових елементів предметного поля теоретико-правових досліджень, зокрема в частині становлення та розвитку окремих галузей матеріального та процесуального права, відображення становлення та розвитку вітчизняної правової системи, історії взаємовпливу права та інших соціальних явищ, як важливих чинників трансформації суспільства.

Тема 1. Значення та місце філософії права в системі юридичних наук.

1. Філософія права в системі юридичних наук.
2. Предмет філософії права.
3. Структура філософії права.
4. Функції філософії права.

Тема 2. Гносеологія права.

1. Гносеологія права в структурі філософсько-правового знання.
2. Специфіка процесу правового пізнання і можливості пізнання правової реальності.
3. Взаємозв'язок гносеології права з онтологією.

4. Сутність методології права.
5. Основні типи праворозуміння. Правовий позитивізм. Природно-правове мислення.
6. Способи обґрунтування права.
7. Екзистенціалізм, феноменологія, герменевтика права.

Тема 3. Онтологія права.

1. Філософська онтологія.
2. Онтологічна природа права.
3. Правова реальність.
4. Правова комунікація. Право і правовий текст.
5. Природне й позитивне право, як структурні елементи правової реальності.
6. Форми буття права, ідея права, закон, правове життя.
7. Легістська онтологія права. Природно-правова онтологія.
8. Ліберитарно-правова онтологія.
9. Онтологія права інституціонального.

Тема 4. Антропологія права.

1. Антропологія права в структурі філософсько-правового знання.
2. Людина, особа, громадянин: співвідношення категорій.
3. Право як форма буття, та забезпечення прав людини.
4. Права людини і громадянина: співвідношення.
5. Концепції прав людини і громадянина!
6. Об'єктивне і суб'єктивне право.

Тема 5. Аксиологія права.

1. Аксиологія права у структурі філософсько-правового знання. Соціальна цінність права.
2. Соціальні цінності і право.
3. Рівність, свобода, справедливість як аксіологічні аспекти права.
4. Справедливість і свобода як сутнісні ознаки права.

Тема 6. Сучасна філософія права

1. Сучасні проблеми та перспективи розвитку філософсько-правового знання
2. Методологія наукового дослідження права: виклики та перспективи
3. Стратегія поєднання світоглядного та наукового пізнання права
4. Співвідношення вітчизняних та зарубіжних досліджень права як проблема сучасної філософії права

8. Схема курсу

Загальна кількість годин	Тема	Вид заняття, розподіл годин	Джерела	Завдання, год.	Термін виконання
2	Тема 1. Значення та місце філософії права в системі юридичних наук	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
2	Семінар за темою лекції № 1	Семінарське заняття	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси	6	1 тиждень
2	Тема 2. Гносеологія права	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
2	Семінар за темою лекції № 2	Семінарське заняття	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси	6	1 тиждень
4	Тема 3. Онтологія права	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
4	Семінар за темою лекції № 3	Семінарське заняття	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси	6	1 тиждень
2	Тема 4. Антропологія права	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
2	Семінар за темою лекції № 4	Семінарське заняття	Базова та додаткова література,	6	1 тиждень

			інтернет-ресурси		
2	Тема 5. Аксиологія права	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
2	Семінар за темою лекції № 5	Семінарське заняття	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси	6	1 тиждень
2	Тема 6. Сучасна філософія права	Лекція	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		
4	Семінар за темою лекції № 6	Семінарське заняття	Базова та додаткова література, інтернет-ресурси	6	1 тиждень
	Д/залік		Базова та додаткова література, інтернет-ресурси		

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Значення та місце філософії права в системі юридичних наук	2
2	Гносеологія права	2
3	Онтологія права	2
4	Антропологія права	4
5	Аксиологія права	2
6	Сучасна філософія права	4
	Разом	16

10. Теми практичних занять (не передбачено)

11. Теми лабораторних занять (не передбачено)

12. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Значення та місце філософії права в системі юридичних наук	10
2	Гносеологія права	10
3	Онтологія права	10
4	Антропологія права	10
5	Аксіологія права	10
6	Сучасна філософія права	10
	Разом	60

13. Методи навчання

Методи навчання по дисципліні «Філософія права» ґрунтуються на системі засобів передання навчального матеріалу здобувачам освіти, формування у них навичків критичного мислення, посилення здібностей до комунікації та самостійного аналізу правової дійсності. При викладанні дисципліни використовуються традиційні методи навчання: лекційний метод: викладення матеріалу викладачем у формі лекцій; пояснювально-ілюстративний метод: використання наочних матеріалів (схем, таблиць, малюнків) для пояснення складних концепцій; активні методи навчання: (метод проєктів, що включає дослідження та практичне застосування знань; метод дискусій та дебатів, коли студенти аналізують проблему з різних точок зору, обговорюють та намагаються знайти рішення; метод кейсів (case study), змістом якого є аналіз реальних або вигаданих ситуацій для вирішення проблем чи прийняття рішень); комплекс індивідуальних методів (самостійне навчання, коли студенти працюють над матеріалом самостійно, використовують підручники, онлайн-ресурси тощо; пошукове навчання, коли здобувач освіти самостійно знаходить відповіді на питання або вирішує проблему, користуючись різними джерелами інформації) тощо.

14. Методи контролю

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться для оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль).

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- доповідь на семінарському занятті,
- усна відповідь,
- доповнення усної відповіді;
- виконання та презентація індивідуального завдання.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми модульного (проміжного) контролю:

- контрольна робота,
- виконання контрольних завдань.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю: екзамен.

15. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів) та національною шкалою.

15.1. Схема нарахування балів з дисципліни

Види та зміст обов'язкових завдань	Максимальна оцінка	Примітки
Відповідь на семінарському занятті	5 (за кожне заняття)	
Виконання контрольних робіт	20	
Виконання та презентація індивідуального завдання	10 (за виконане завдання)	
Разом:	100	

Відповіді на семінарських заняттях, виконання та презентація індивідуального завдання, виконання контрольних робіт – 60 балів, екзамен – 40 балів. Максимальний бал за виконання необов'язкових завдань – 20.

15.2. Умови нарахування балів

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу виставляються оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт. Здобувач має отримати оцінку з кожної теми. Він допускається до підсумкового контролю за умови відсутності заборгованостей із семінарських занять (присутність на усіх заняттях або ж відпрацювання пропусків).

15.3. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за накопичувальною шкалою Університету	Оцінка чотирибальною національною шкалою
90 та вище	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно

16. Методичне забезпечення

До уваги аспірантів: усі навчально-методичні матеріали (плани лекцій, презентації, завдання/задачі/ситуаційні вправи тощо) подані в Moodle <https://dist.krok.edu.ua/course/view.php?id=3133>

17. Рекомендована література

Базова

1. Француз А.Й., Аронов Я. Загальна характеристика законодавства та норми, які мають вплив на формування професійної культури юриста. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2016. Вип. 22. С. 18-22. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/4131>
2. Скоморовський В.Б., Гдичинський В.Б. Предметно-дисциплінарний характер емпірично-теоретичного компоненту правових парадигм у правотворчості. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Том 1. С. 41-44. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5577>
3. Дідич Т.О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти: монографія; Київ: нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Ліра- К, 2017. 490 с.
4. Дідич Т.О. Фактори правоутворення: до питання методології пізнання. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 5. С. 56-62. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5583>
5. Дідич Т.О. Правоутворення в Україні крізь призму прогностичного методу пізнання. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2021. Вип. 12(24). С. 12-19. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5584>

Допоміжна

1. Баумейстер А.О. Філософія права: навч.посіб. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 311 с.
2. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 35-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2019_30_6.
3. Дашковська О. Судовий прецедент і судова практика як джерела права. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1. С. 34-41. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/7471>

4. Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії: монографія. К.: Праксіс, 2008. 344 с.
5. Малишев Б.В., Москалюк О.В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посіб. К.: Реферат, 2010. 260 с.
6. Николина К.В. Правова доктрина як джерело юридичної аргументації в процесі захисту прав людини. *Альманах права. Роль правової доктрини у забезпеченні прав людини*. 2020. Випуск 11. С.175-180. URL: <https://almanahprava.org/almanac-of-law-11>
7. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння. URL: www.eurocourt.org.ua/Article.asp?AIdx=416

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Юридичні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html
3. Правовий портал «Ліга: закон». URL: <http://www.ligazakon.ua>

ПОСИЛАННЯ НА Dspace:

<https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/3509>

КОМУНІКАЦІЇ

1. Для проведення он-лайн лекцій, семінарських, практичних занять використовується платформа **MS Teams**. Увійдіть за допомогою свого імені користувача і пароля Office 365.
2. З розкладом занять можливо ознайомитись: <https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdzili/strukturni/studentskij-ofis/rozklad>

У разі виникнення проблем з відображенням розкладу, прохання використовувати альтернативні інформаційні ресурси:

» мобільний додаток [Telegram Bot «КРОК – віртуальний помічник»](#) або contact@krok_timetable_bot

» інформаційний портал: [кабінет студента](#) / [кабінет викладача](#)

Графіки консультацій викладачів Університету «КРОК» знаходяться » [у персональному кабінеті](#) студента.

Для цього Вам потрібно обов'язково авторизуватись в системі Office 365. У разі виникнення запитань щодо входу у Ваш кабінет, пишіть на адресу support@krok.edu.ua

Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень (корпоративна пошта університету «Крок» викладача курсу). Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено професором кафедри державно-правових дисциплін, д.ю.н., проф. Дідичем Тарасом Олеговичем

Ухвалено кафедрою державно-правових дисциплін (протокол № 1 від 29.08.2024р.)